НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ "КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО" ФІЗИКО-ТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ

КРИПТОГРАФІЯ КОМП'ЮТЕРНИЙ ПРАКТИКУМ №1

«Експериментальна оцінка ентропії на символ джерела відкритого тексту»

Виконали студенти 3 курсу групи ФБ-21 ДЗИСЮК Владислав ТЕЛУХ Анастасія

Варіант 8

Мета роботи: Засвоєння понять ентропії на символ джерела та його надлишковості, вивчення та порівняння різних моделей джерела відкритого тексту для наближеного визначення ентропії, набуття практичних навичок щодо оцінки ентропії на символ джерела.

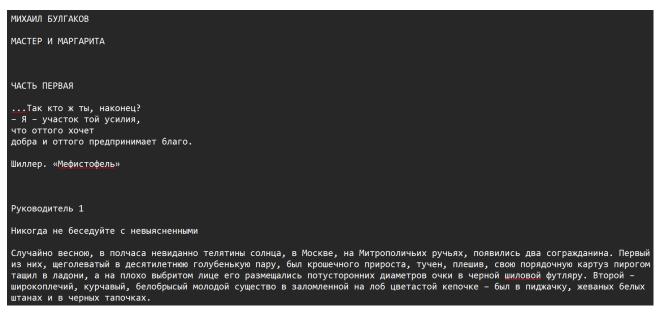
Порядок виконання роботи:

- 0. Уважно прочитати методичні вказівки до виконання комп'ютерного практикуму.
- 1. Написати програми для підрахунку частот букв і частот біграм в тексті, а також підрахунку H_1 та H_2 за безпосереднім означенням. Підрахувати частоти букв та біграм, а також значення H_1 та H_2 на довільно обраному тексті російською мовою достатньої довжини (щонайменше 1Мб), де імовірності замінити відповідними частотами. Також одержати значення H_1 та H_2 на тому ж тексті, в якому вилучено всі пробіли.
  - 2. За допомогою програми CoolPinkProgram оцінити значення $H_{10},\,H_{20},\,H_{30}$
- 3. Використовуючи отримані значення ентропії, оцінити надлишковість російської мови в різних моделях джерела.

Хід роботи

1. Написати програми для підрахунку частот букв і частот біграм в тексті, а також підрахунку Н1 та Н2 за безпосереднім означенням. Підрахувати частоти букв та біграм, а також значення Н1 та Н2 на довільно обраному тексті російською мовою достатньої довжини (щонайменше 1Мб), де імовірності замінити відповідними частотами. Також одержати значення Н1 та Н2 на тому ж тексті, в якому вилучено всі пробіли.

Наш початковий текст збережений у файлі text.txt. Це частина роману М. Булгакова «Майстер і Маргарита» російською.

Частоти букв:

Отримана нами статистика по літерам збережена у файлі letters_results.txt.

Наведемо скріншоти з результатами:

```
Частоти літер без пробілів:
Частоти літер з пробілами:
  ': 0.144859 (108668)
                                       'o': 0.107447 (68927)
                                        'a': 0.086784 (55672)
'o': 0.091882 (68927)
'a': 0.074213 (55672)
                                        'e': 0.080903 (51899)
                                        'u': 0.070295 (45094)
 e': 0.069183 (51899)
'u': 0.060112 (45094)
                                        'h': 0.065116 (41772)
                                       'T': 0.058801 (37721)
'h': 0.055684 (41772)
'T': 0.050284 (37721)
                                       'л': 0.051790 (33223)
'л': 0.044288 (33223)
                                       'c': 0.051430 (32992)
                                       'в': 0.046956 (30122)
   : 0.043980 (32992)
                                        'p': 0.043174 (27696)
'в': 0.040154 (30122)
'p': 0.036920 (27696)
                                        'k': 0.039679 (25454)
                                       'y': 0.030474 (19549)
  ': 0.033931 (25454)
                                       'n': 0.028674 (18394)
'y': 0.026060 (19549)
'π': 0.024520 (18394)
                                       'm': 0.028115 (18036)
'm': 0.024043 (18036)
                                        'д': 0.027486 (17632)
 д': 0.023504 (17632)
                                        's': 0.019199 (12316)
 з': 0.016418 (12316)
                                        'ы': 0.018090 (11605)
'ы': 0.015470 (11605)
                                        'ь': 0.018070 (11592)
'ь': 0.015453 (11592)
                                        'я': 0.017774 (11402)
'я': 0.015199 (11402)
                                       'r': 0.017099 (10969)
'r': 0.014622 (10969)
                                       '4': 0.016901 (10842)
'4': 0.014453 (10842)
                                       '6': 0.016401 (10521)
'6': 0.014025 (10521)
                                       'й': 0.014712 (9438)
'й': 0.012581 (9438)
                                       'ш': 0.009362 (6006)
'ш': 0.008006 (6006)
                                        'ж': 0.008817 (5656)
'ж': 0.007540 (5656)
                                        'x': 0.007411 (4754)
'x': 0.006337 (4754)
                                        'ю': 0.005414 (3473)
'ю': 0.004630 (3473)
                                       'ц': 0.004352 (2792)
'ц': 0.003722 (2792)
                                       'щ': 0.004137 (2654)
'щ': 0.003538 (2654)
                                       '∍': 0.002940 (1886)
 'э': 0.002514 (1886)
                                       'ф': 0.002196 (1409)
'¢': 0.001878 (1409)
                                       Ентропія Н1: 4.464745
Ентропія Н1: 4.414811
                                       Надлишковість: 0.107051
Надлишковість: 0.117038
```

Бачимо, що:

- 1) Для літер з пробілами: ентропія H1 становить 4.414811, надлишковість 0.117038.
- 2) Для літер без пробілів: ентропія Н1 становить 4.464745, надлишковість 0.107051.

Частоти біграм:

Статистика щодо частот біграм збережена у файлі bigrams_results.txt. Отримані результати (список біграм наведений частково):

• Біграми з пробілами (перетинаються):

```
Частоти біграм з пробілами (перетинаються):
'o ': 0.019202 (14405)
'a ': 0.016858 (12646)
' п': 0.015441 (11583)
'и ': 0.014997 (11250)
'в': 0.014861 (11148)
'e ': 0.014778 (11086)
' н': 0.014225 (10671)
' c': 0.013434 (10078)
'то': 0.012312 (9236)
'и': 0.010115 (7588)
'по': 0.010044 (7535)
'но': 0.009750 (7314)
' o': 0.009473 (7106)
'CT': 0.009347 (7012)
'на': 0.009250 (6939)
```

Отримані результати: Надлишковість: 0.193548

Ентропія Н2: 4.032262

Біграми з пробілами (не перетинаються):

```
Частоти біграм з пробілами (не перетинаються):
'o ': 0.019262 (7225)
'a ': 0.016943 (6355)
' п': 0.015231 (5713)
'e ': 0.014922 (5597)
'и ': 0.014869 (5577)
'в': 0.014813 (5556)
 н': 0.014034 (5264)
 c': 0.013309 (4992)
'то': 0.012416 (4657)
'по': 0.010246 (3843)
'и': 0.010136 (3802)
'но': 0.009590 (3597)
' o': 0.009547 (3581)
'на': 0.009419 (3533)
'cT': 0.009265 (3475)
```

Ентропія Н2: 4.031067 Отримані результати: Надлишковість: 0.193787

Біграми без пробілів (перетинаються):

```
Частоти біграм без пробілів (перетинаються):
'то': 0.014828 (9512)
'по': 0.011746 (7535)
'но': 0.011652 (7475)
'ст': 0.011090 (7114)
'на': 0.010884 (6982)
'κο': 0.010639 (6825)
'не': 0.010538 (6760)
'ал': 0.010315 (6617)
'ка<mark>': 0.</mark>010089 (6472)
'ов': 0.009824 (6302)
'он': 0.009679 (6209)
'ла': 0.009412 (6038)
'oc': 0.009330 (5985)
'ен': 0.009083 (5827)
'ли': 0.008538 (5477)
```

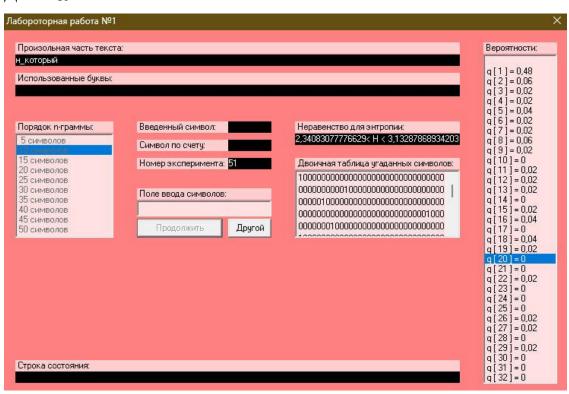
Ентропія Н2: 4.157232 Отримані результати: Надлишковість: 0.168554

Біграми без пробілів (не перетинаються):

```
Частоти біграм без пробілів (не перетинаються):
'то': 0.014619 (4689)
'по': 0.011953 (3834)
'но': 0.011592 (3718)
'<u>ст':</u> 0.0<mark>11164 (3581)</mark>
'ко': 0.010666 (3421)
'не': 0.010585 (3395)
на': 0.010444 (3350)
'ал': 0.010242 (3285)
'ка': 0.009945 (3190)
'ов': 0.009911 (3179)
'он': 0.009768 (3133)
'ла': 0.009359 (3002)
'oc': 0.009241 (2964)
'ен': 0.009048 (2902)
'po': 0.008527 (2735)
```

Ентропія Н2: 4.157152 Отримані результати: Надлишковість: 0.168570

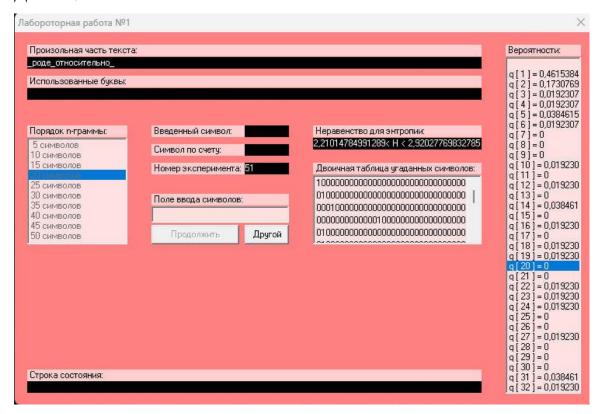
2. За допомогою програми CoolPinkProgram оцінити значення H_{10} , H_{20} , H_{30} **Для Н**₁₀:

Для мінімальної ентропії H=2.3408: R=0.53184

Для максимальної ентропії H=3.1328: R=0.37344

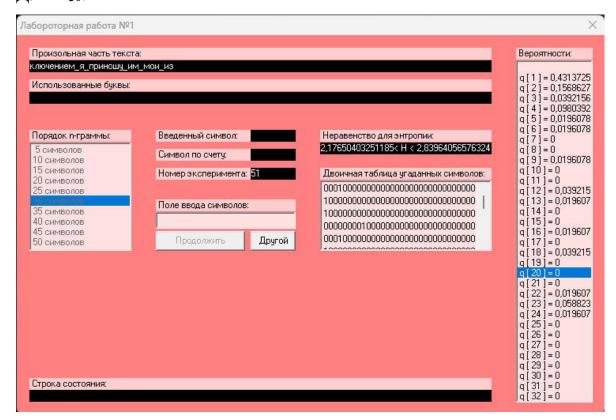
Для Н20:

Для мінімальної ентропії H=2.2101: R=0.55798

Для максимальної ентропії H=2.9202: R=0.41596

Для Нзо:

Для мінімальної ентропії H=2.1765: R=0.5647

Для максимальної ентропії H=2.8396: R=0.43208

3. Використовуючи отримані значення ентропії, оцінити надлишковість російської мови в різних моделях джерела.

Проведемо аналіз для результатів, які ми отримали у вибраному нами тексті. Бачимо, що ентропія літер з пробілами є трохи нижчою за ентропію літер без пробілів (0.414811 < 4.464745). Причиною цього може бути те, що пробіл — дуже поширений символ, тому його наявність впливає на ентропію тексту, зменшуючи $\ddot{\text{п}}$.

Поглянемо на ентропію біграм. Візьмемо біграми, що перетинаються і не перетинаються як два окремі випадки. Помічаємо тут схожу закономірність — ентропія для біграм, які містять пробіли, ϵ нижчою, ніж у тих, де її немає. Можемо припустити, що причиною цього також ϵ те, що пробіл дуже поширений символ, отже, його частота буде високою, знижуючи ентропію.

Також, при аналізі результатів було помічено, що надлишковість у біграмах з пробілами і без теж відрізняються — ті експерименти, які включають пробіли, показують вищий показник надлишковості ніж ті, які їх не включають. Тому можна зробити висновок, що пробіли крім зниження ентропії текстів також підвищують їх надлишковість.

Висновок: У цій роботі ми розібралися з поняттями ентропії та надлишковості джерела тексту. Ми проаналізували частоти символів і біграм у текстах, обчислили їх ентропію та надлишковість. Це допомогло зрозуміти, як різні моделі тексту впливають на кількість інформації, що міститься в ньому, і дало практичний досвід роботи з оцінкою цих характеристик.